

Szostakowicz Dymitr (1906-1975)

Rosyjski kompozytor i pianista, autor aż 15 symfonii i 15 kwartetów smydkowych!

Dymitr Szostakowicz urodził się w Petersburgu 25 września 1906 roku w zamożnym domu, gdzie muzykowali zarówno rodzice, jak starsza siostra. Rodzina Szostakowiczów od strony ojca miała korzenie polskie. Pradziad Piotr (1808-71) brał udział w litewskim i polskim powstaniu roku 1831, jego dziad zaś został zesłany do Tomsku, a następnie na daleki Sybir, gdzie urodził się ojciec Dymitra. Mały Dymitr początkowo nie chciał uczyć się muzyki, jednak kiedy przekonany przez matkę zaczął lekcje fortepianu w wieku 9 lat, jego muzyczne talenty szybko rozkwitły. Miał słuch absolutny i w ciągu miesiąca grał już proste utwory [Mozarta](#) i [Haydna](#). Wtedy też zaczął komponować i bardzo lubił improwizować utwory ilustracyjne, które opatrywał słownymi komentarzami.

Studiował w Konserwatorium Petersburskim — harmonię, orkiestrację, [kontrapunkt](#), formy muzyczne i kompozycję u ucznia [Rimskiego-Korsakowa](#), Maksymiliana Steinberga, któremu nie podobało się zainteresowanie Szostakowicza nowymi prądami z Zachodu. Reformy w kierunku bardziej postępowym zostały wprowadzone w konserwatorium przez Władimira Szczerbakowa i Borisa Asafiewa dopiero pod koniec studiów Szostakowicza. Później studiował grę na [skrzypcach](#) i dyrygenturę, a jego niezwykły dar czytania nut i pamięć muzyczna szybko stały się sławne.

Swoje pierwsze poważniejsze dzieło, *Scherzo fis-moll* opus 1 na orkiestrę skomponował w 1919 r., na pierwszym roku studiów. Dążył w tym okresie do łączenia elementów eksperymentalnych z silną dyscypliną kompozytorską, dzięki czemu położone zostały podwaliny dla jego różnorodnego stylu, o nagłych zmianach nastroju i środków wyrazu. W 1923 r. został poddany operacji z powodu gruźlicy gruczołów limfatycznych. Wkrótce po tym zabiegu, jeszcze z zabandażowaną szyją, zdawał egzaminy końcowe z fortepianu, grając m.in. *Sonatę Waldsteinowską* Ludwiga van [Beethovena](#) i *Koncert* Roberta [Schumanna](#). Po śmierci ojca w 1922 r. rodzina zbiedniała i Dymitr Szostakowicz sam musiał zarabiać, aby pomóc matce. Zarabiał improwizując do niemych filmów, co przy okazji pozwalało mu w naturalny sposób dawać ujście wrodzonemu poczuciu humoru.

Wkrótce *I Symfonia* Szostakowicza, wykonana w 1925 r. w Leningradzie, przyniosła mu sławę światową. Wykonywali ją najwięksi dyrygenci na Zachodzie: Walter, Toscanini, Klemperer i Stokowski, otrzymał też listy gratulacyjne od Dariusza Milhauda i [Albana Berga](#). W tym okresie w pracy twórczej podążał za najnowszymi zachodnimi prądami, musiał też jednak zająć się pracą zarobkową i od 1928 r. komponował muzykę filmową i baletową, która miała być zgodna z narzuconymi wymogami. W 1932 r. porzucił te prace, powracając do „poważnej” muzyki instrumentalnej.

Po udziale w I Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. F. Chopina w Warszawie w 1927 r., na którym nie zdobył żadnej nagrody (choć uzyskał dyplom honorowy i nagrodę pieniężną), zrezygnował z myśli o solistycznej karierze pianistycznej, zajmując się głównie kameralistyką. Pierwszy *Kwartet smydkowy* powstał dopiero w 1938 r., kiedy kompozytor był już autorem pięciu [symfonii](#) oraz [oper](#) i [baletów](#), [suit](#), muzyki filmowej i [pieśni](#).

Ważniejsze utwory Szostakowicza to opery *Nos* (1928 r.), *Lady Macbeth mceńskiego powiatu* (1932 r.), dwa *Koncerty skrzypcowe* *a-moll* i *cis-moll* (1948 r., 1967 r.), dwa *Koncerty wiolonczelowe* (1959 r., 1965 r.), *Koncert c-moll na fortepian, trąbkę i orkiestrę smydkową op. 35* (1933 r.), 24 *Preludia* (1932-33 r.) oraz 24 *Preludia i fugi* (1951 r.), *Romanse* do słów poetów japońskich (1928-31 r.), 11 *Pieśni żydowskich* (1948 r.), 15 *Symfonii*, z których najczęściej wykonywaną jest *Piąta*, i 15 *Kwartetów smydkowych*, II *Koncert fortepianowy* (1957 r.).

Dymitr Szostakowicz, V Symfonia d-moll op. 47

Życie Szostakowicza rozgrywało się w nieustannym borykaniu się z terrorem stalinowskim, naciskami, jakie na niego wywierano, bolesnymi dla niego samego kompromisami i unikami, które miały niszczący wpływ na osobowość artysty. Jego język muzyczny charakteryzuje się niezwykłą siłą emocjonalną.

dr Katarzyna Naliwajek-Mazurek

Poczytaj więcej

Krzysztof Meyer, *Dymitr Szostakowicz i jego czasy* (Wydawnictwo PWN 1999 r.)

To fascynująca książka o kompozytorze napisana przez kompozytora. Krzysztof Meyer nie tylko osobiście znał Szostakowicza, ale także przyjaźnił się z nim i prowadził wieloletnią korespondencję. Stąd w książce znaleźć można bardzo przenikliwy opis biografii i twórczości rosyjskiego mistrza ukazany na tle historii Rosji i Związku Radzieckiego, która tak ogromne piętno wycisnęła na życiu kompozytora.

Do posłuchania:

- I Koncert skrzypcowy *a-moll* op. 77: [Nokturn](#), [Scherzo allegro](#), [Passacaglia andante](#), [Burlesque allegro](#)

W Kanonie Muzykoteki Szkolnej:

- [V Symfonia d-moll op. 47](#)